

27.03.2020

Sądy w czasie epidemii Covid-19

**Truple
Konarski
Podrecki
& Wspólnicy**

TKP

Jak Sądy radzą sobie w dobie stanu epidemii?

Które posiedzenia sądowe nadal się odbywają?

- do tej pory sądy we własnym zakresie wprowadzały rozwiązania dotyczące odbywania posiedzeń jawnych, odwołując większość rozpraw lub procedując jedynie w sprawach zaliczonych do kategorii spraw "pilnych"
- kwalifikowanie spraw jako „pilnych” najczęściej dotyczyło:
 - spraw karnych,
 - spraw z zakresu prawa rodzinnego;
 - postępowań o zabezpieczenie dowodu z przesłuchania osoby oraz przesłuchanie osoby, co do której zachodzi obawa, że nie będzie można jej przesłuchać na rozprawie;
 - postępowań o udzielenie zabezpieczenia roszczeń,
- aktualnie katalog tych spraw nie jest zamknięty, a ostateczna decyzja jakie kategorie spraw są uznawane za pilne, została pozostawiona Prezesowi danego sądu,
- w niektóre sądach decyzja o przeprowadzeniu posiedzeń jawnych została pozostawiona Przewodniczącemu wydziału;

Co wynika z projektu ustawy nowelizującej specustawę dotyczącą COVID-19?

- pozostawiono w kategorii spraw „pilnych” m.in. sprawy związane z postępowaniem karnym, sprawy

rodzinne oraz sprawy dotyczące przesłuchania osoby w trybie zabezpieczenia dowodu lub osoby co do której zachodzi obawa, że nie będzie można jej przesłuchać na rozprawie;

- pozostawiono Prezesowi sądu możliwość decydowania, która sprawa powinna być zakwalifikowana jako „pilna”
 - **Prezes właściwego sądu może zarządzić rozpoznanie każdej sprawy jako pilnej, jeżeli jej nierozpoznanie mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego, albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną, a także gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości**
- w naszej ocenie przesłanka grożącej niepowetowanej szkody materialnej może dawać podstawę do kwalifikowania spraw o udzielenie zabezpieczenia roszczeń jako spraw pilnych, choć niewątpliwie decyzja będzie uzależniona od stanowiska Prezesa danego sądu, co powoduje, że może wykształcić się różne podejście do sposobu kwalifikowania spraw o zabezpieczenie w poszczególnych sądach;

Jak skutecznie złożyć pismo procesowe do sądu w dobie stanu epidemii?

- większość sądów wprowadziła zasadę wstrzymania tradycyjnych doręczeń wszelkich pism sądowych, z którymi związane są środki odwoławcze i inne terminy procesowe (sądowe) z wyjątkiem spraw pilnych;

sądy próbują stosować mechanizmy, które ułatwią składanie pism procesowych, a zwłaszcza środków odwoławczych wymagających zachowania terminu, co ma związek z aktualnymi ograniczeniami w działaniu placówek pocztowych;

WAŻNE !

Poszczególne sądy mają różne podejście w zakresie wnoszenia pism procesowych w aktualnej sytuacji stanu epidemii – do tej pory konieczna jest bieżąca weryfikacja przyjętego sposobu działania sądu;

- istnieje możliwość przesłania pisma zawierającego środek zaskarżenia, wniosek o uzasadnienie orzeczenia lub zarządzenia drogą mailową – pismo będzie podlegać wydrukowi, a następnie jego braki będą usuwane zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- pojawiają się także postulaty, aby uznawać za prawidłowo złożone pisma drogą elektroniczną bez wzywania o uzupełnienie własnoręcznego podpisu (jeśli jest to jedyny brak formalny), a tożsamość osoby podpisującej pismo nie budzi wątpliwości;
- jednym ze stosowanych rozwiązań jest także składanie pism procesowych do sądu za pośrednictwem platformy e-PUAP.

Co wynika z projektu ustawy nowelizującej specustawę dotyczącą COVID-19 ?

- będzie można wnieść pismo procesowe do sądu przy użyciu platformy ePUAP, portalu informacyjnego sądów powszechnych lub za pomocą poczty elektronicznej,
- wniesienia pisma będzie następować z chwilą wprowadzenia go do środka komunikacji elektronicznej i nadania na adres poczty elektronicznej sądu wskazany na stronie internetowej sądu,

- pismo procesowe strony powinno być opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, albo jeśli adres poczty elektronicznej został wskazany we wcześniejszym piśmie procesowym, a tożsamość strony nie budzi wątpliwości, pismo procesowe tej strony może mieć formę
- dokumentową bez konieczności opatrzenia kwalifikowanym podpisem elektronicznym – można będzie zatem wysłać skan podpisanego odręcznie pisma pismo wniesione w w/w sposób jest równoważne pismu opatrzonemu podpisem własnoręcznym,

- w przypadku niezachowania warunków formalnych, wezwania do strony wysyłane będzie z wykorzystaniem poczty elektronicznej na adres, z którego zostało nadane pismo, które nie może otrzymać prawidłowego biegu;

- strona wnosząca pismo procesowe w w/w sposób nie będzie musiała doręczać odpisu pisma stronie przeciwnej, doręczenia dokona sąd,

- w/w sposoby wnoszenia pisma do sądu, będą miały zastosowanie również do pism doręczanych przez sąd od strony,

- za dzień doręczenia pisma w w/w sposób będzie uznawany dzień wskazany w otrzymanym przez sąd potwierdzeniu dostarczenia przy użyciu platformy ePUAP, portalu informacyjnego sądów powszechnych albo w systemie teleinformatycznym. W braku potwierdzenia będzie miało zastosowanie domniemanie, że pismo zostało doręczone z upływem siedmiu dni od jego nadania.

Czy w związku z ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii postępowania sądowe lub sądownoadministracyjne uległy zawieszeniu?

- samo ogłoszenie stanu zagrożenia epidemicznego lub epidemii nie prowadzi do automatycznego zawieszenia postępowań cywilnych lub sądownoadministracyjnych;
- zawieszenie postępowania cywilnego mogłoby mieć natomiast miejsce w związku z zamknięciem granic przez kolejne państwa oraz ewentualnymi decyzjami o zamknięciu poszczególnych miast czy regionów, jeśli strony tego postępowania na skutek tych okoliczności nie mogłyby skomunikować się z sądem (art. 174 § 1 pkt 3 k.p.c.);
- w projekcie ustawy nowelizującej specustawę dotyczącą COVID-19 nie przewidziano przepisów szczególnych zmieniających wskazaną powyżej regulację;

Co w sytuacji poddania kwarantannie wszystkich sędziów orzekających w danym sądzie, czy postępowanie cywilne lub sądownoadministracyjne ulegnie zawieszeniu?

- zarówno art. 173 k.p.c. jak i art. 123 p.p.s.a. wskazują, że postępowanie cywilne ulega zwieszeniu z mocy prawa w przypadku zaprzestania działalności sądu na skutek siły wyższej;
- sytuację polegającą na zobowiązaniu wszystkich sędziów orzekających w danym sądzie do poddania się kwarantannie można byłoby zakwalifikować jako skutkującą zaprzestaniem działalności sądu z powodu siły wyższej, a w konsekwencji zawieszeniem postępowania z mocy prawa;

Co wynika z projektu ustawy nowelizującej specustawę dotyczącą COVID-19 ?

- w przypadku całkowitego zaprzestania czynności przez sąd powszechny lub wojewódzki sąd administracyjny z uwagi na sytuację epidemiczną przewidziano możliwość uproszczonego trybu wyznaczenia innego sądu do rozpoznania spraw należących do kategorii spraw pilnych;
- wskazano katalog spraw pilnych rozpoznawanych przez sądy powszechne, a w zakresie wojewódzkich sądów administracyjnych wskazano, że do kategorii spraw pilnych należą wszystkie sprawy w przypadku których ustawa określa termin ich rozpatrzenia przez sąd oraz sprawy wniosków o wstrzymanie wykonania aktu lub czynności;
- w pozostałym zakresie – nie dotyczącym spraw pilnych – w przypadku kwarantanny wszystkich sędziów orzekających w danym sądzie postępowania ulegną z mocy prawa zawieszeniu w związku z brzmieniem art. 173 k.p.c. oraz art. 123 p.p.s.a.
- zawieszenie postępowania cywilnego lub sądownoadministracyjnego w takiej sytuacji spowoduje wstrzymanie biegu wszystkich terminów procesowych i sądowych (art. 179 § 2 k.p.c. oraz art. 127 § 2 p.p.s.a.).

Czy w związku z epidemią lub stanem zagrożenia epidemicznego bieg terminów procesowych oraz materialnych ulega zawieszeniu?

- w chwili obecnej bieg terminów procesowych oraz materialnych nie uległ zawieszeniu z uwagi na ogłoszony stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii;

- dla zachowania roszczeń i niedopuszczenia do ich przedawnienia konieczne jest podjęcie czynności prowadzących do przerwania biegu terminu przedawnienia określonych w art. 123 § 1 k.p.c. tj. wniesienie pozwu, wniosku o wszczęcie egzekucji, zainicjowanie spraw przed sądem arbitrażowym bądź też złożenie wniosku o zawiązanie do próby ugodowej lub wszczęcie mediacji;
- zawieszeniu nie uległy również terminy do złożenia środków zaskarżenia bądź też inne terminy sądowe lub procesowe, z którymi związane są odpowiednie negatywne konsekwencje dla stron postępowania;

Co wynika z projektu ustawy nowelizującej specustawę dotyczącą COVID-19 ?

- przewidziano katalog spraw, w których bieg terminów ulegnie zawieszeniu, należą do nich terminy cywilne i administracyjne:
 - a) od zachowania których jest uzależnione udzielenie ochrony prawnej przed sądem lub organem oraz terminy do dokonania przez stronę czynności kształtujących prawa i obowiązki jej lub drugiej strony stosunku prawnego,
 - b) zasiedzenia, przedawnienia i inne terminy, których niezachowanie powoduje wygaśnięcie lub zmianę praw rzeczowych oraz roszczeń i wierzytelności wynikających ze stosunków cywilnoprawnych, a także popadnięcie w opóźnienie,
 - c) zawite, z niezachowaniem których ustawa wiąże ujemne skutki dla strony,

d) terminy do dokonania przez podmioty lub jednostki organizacyjne podlegające wpisowi do właściwego rejestru czynności, które powodują obowiązek zgłoszenia do tego rejestru, a także terminów na wykonanie przez te podmioty obowiązków wynikających z przepisów o ich ustroju,

- bieg terminów w/w kategorii spraw w okresie stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii nie rozpocznie się;
- wstrzymany zostanie bieg terminów przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa, przestępstwa i wykroczenia skarbowe oraz w sprawach o wykroczenia;
- nie będą rozpoczynały biegu terminy procesowe i sądowe a terminy, których bieg się rozpoczął ulegną zawieszeniu, w następującym katalogu postępowań:
 - a)postępowaniach sądowych, w tym sądowo-administracyjnych;
 - b)postępowaniach egzekucyjnych,
 - c)postępowaniach karnych,
 - d)postępowaniach karnych skarbowych,
 - e)postępowaniach w sprawach o wykroczenia,
 - f)postępowaniach administracyjnych,
 - g)postępowaniach i kontrolach prowadzonych na podstawie Ordynacji podatkowej,
 - h)kontrolach celno-skarbowych;

i)postępowaniach w sprawach, o których mowa w art. 15f ust. 9 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o sprawach hazardowych;

j)innych postępowaniach prowadzonych na podstawie ustaw

- **projektowana zmiana dotycząca zawieszenia biegu ww. terminów cywilnych, administracyjnych, procesowych oraz sądowych nie będzie dotyczyła wskazanego uprzednio katalogu spraw cywilnych i administracyjnych uznanych przez ustawodawcę za pilne,** a także terminów w sprawach wyboru lub powołania organów, których kadencje są określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz terminów w postępowaniach w sprawach wniosków i pytań prawnych wszczętych i nie zakończonych przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz terminu wskazanego w art. 63(2)§ 5 Kodeksu pracy;
- projektowana zmiana dotycząca wstrzymania i zawieszenia biegu terminów sądowych i procesowych nie będzie również dotyczyła kontroli i postępowań pewnych kategorii spraw uregulowanych w ustawie Prawo zamówień publicznych.
- **jednocześnie przewidziano możliwość zobowiązania danego podmiotu przez sąd lub właściwy organ do dokonania określonej, wynikającej z przepisów prawa cywilnego lub administracyjnego czynności jeżeli niepodjęcie czynności mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną;**
- analogicznie w związku z zawieszeniem biegu terminów sądowych i procesowych w ww. postępowaniach strona, uczestnik postępowania, będą mogli być zobowiązani, na żądanie sądu w wyznaczonym terminie, do dokonania czynności określonej w tym żądaniu, jeżeli:

a)wymagać będzie tego interes publiczny lub ważny interes strony,

b)niepodjęcie czynności mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną (również z pewnymi wyjątkami w zakresie kategorii postępowań)

- czynności dokonane w ramach ww. katalogu postępowań mimo tego, że bieg terminu ulegnie zawieszeniu lub nie rozpocznie w ogóle biegu pozostaną skuteczne;

Czy jest możliwość przywrócenia terminu do dokonania czynności z uwagi na brak możliwości nadania pisma procesowego w urzędzie pocztowym wynikającej z ograniczeń w funkcjonowaniu poczty w okresie epidemii koronawirusa?

- w związku ze stanem epidemii lub zagrożenia epidemicznego, strona która nie dopełniła danej czynności procesowej będzie mogła wnioskować o przywrócenie terminu na dokonanie tej czynności na zasadach ogólnych; co do zasady wydaje się, że istotnie krótszy czas otwarcia placówek pocztowych przy dużej ilości osób korzystających z tej drogi nadawania korespondencji, będzie mógł stanowić podstawę do wniosku o przywrócenie terminu,
- projekt ustaw nowelizującej specustawę dotyczącą COVID-19 nie przewiduje w tym zakresie żadnych dodatkowych rozwiązań;

W przypadku pytań zapraszamy do kontaktu

adw. prof. INP PAN
dr hab. Paweł Podrecki
pawel.podrecki@trapple.pl

adw. Beata Matusiewicz-Kulig
beata.matusiewicz@trapple.pl

adw. Małgorzata Kutaj
malgorzata.kutaj@trapple.pl

the law